

UZASADNIENIE

Pozwem z 14 listopada 2014 r. R. D. wniósł o zasądzenie na jego rzecz kwoty 6.300 zł od I. F., jako zapłacone na jej rzecz alimenty w okresie od stycznia do września 2014 r., tj. po 700 zł miesięcznie. Wskazał, że podstawę żądania stanowi bezpodstawne wzbogacenie pozwanej. W uzasadnieniu podał, że na skutek zmiany wyroku rozwodowego Sądu Okręgowego w Gliwicach przez Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalono żądanie zasądzenia na rzecz I. F. (byłej żony) alimentów, zatem orzeczenie w tym przedmiocie przez Sąd Okręgowy w Gliwicach naraziło powoda na stratę i spowodowało bezpodstawne wzbogacenie pozwanej kosztem powoda. Dodał przy tym, że pozwana nie poszukiwała w tym okresie pracy a zatem jej interes nie zasługuje na ochronę w kontekście zasad współżycia społecznego.

W piśmie z 18 grudnia 2014 r. (k. 16) powód wskazał, że żąda zasądzenia kwoty 6.300 zł z określeniem terminu płatności jako 1 miesiąc od wydania orzeczenia i zastrzeżeniem ustawowych odsetek w przypadku opóźnienia w płatności.

W odpowiedzi na pozew (k. 25) pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania. Powołała się na treść art. 27 k.r.o., tj. na obowiązek małżonków przyczynienia się do zaspokajania potrzeb założonej rodziny, wskazując, że obowiązek ten gaśnie dopiero z chwilą ustania związku małżeńskiego. Związek małżeński stron został rozwiązany z dniem 11 września 2014 r. a alimenty nie były należne pozwanej dopiero od daty 12 września 2014 r. Nie doszło zatem do bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej.

W piśmie procesowym z 12 marca 2015 r. powód wskazał, że zabezpieczenie alimentacyjne ma charakter alimentacyjny, podczas gdy roszczenie takie zgłoszone przez pozwaną w toku postępowania rozwodowego zostało oddalone.

Na rozprawie w dniu 25 marca 2015 r. strony podtrzymały swoje stanowisko w sprawie. Powód dodał, że postanowienie zabezpieczające miało na celu wyrównanie stopy życiowej małżonków, jednakże od chwili wydania wyroku przez Sąd Okręgowy w Gliwicach zabezpieczenie to zmieniło charakter i stało się należnością alimentacyjną.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W toku postępowania rozwodowego w sprawie I RC 95/11 Sąd Okręgowy w Gliwicach w trybie art. 730 § 1 i 753 § 1 k.p.c. udzielił zabezpieczenia na czas trwania postępowania i zobowiązał powoda R. D. do łożenia na utrzymanie pozwanej I. F. (wówczas F. – D.) kwot po 500 zł miesięcznie od 1-go maja 2011 r., płatnych do rąk pozwanej do 10-go każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat, do czasu prawomocnego zakończenia postępowania. Zażalenie od wydanego postanowienia zostało oddalone a orzeczenie stało się prawomocne 31 sierpnia 2011 r. W uzasadnieniu orzeczenia powołano się na wynikający z treści art. 27 k.r.o. obowiązek przyczyniania się małżonków do zaspokajania potrzeb rodziny. Postanowieniem z dnia 11 lutego 2013 r. zmieniono postanowienie Sadu Okręgowego w Gliwicach z 13 czerwca 2011 r. w ten sposób, że w miejsce kwoty 500 zł zobowiązano R. D. do uiszczania kwoty 700 zł miesięcznie.

/dowody: postanowienie Sądu Okręgowego w Gliwicach z 13.06.2011 r. (k.28), postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 31.08.2011 r. (k. 29-31), postanowienie Sądu Okręgowego w Gliwicach z 11.02.2013 r. (k. 32)/

Wyrokiem z dnia 17 grudnia 2013 r., w sprawie I RC 95/11, Sąd Okręgowy w Gliwicach orzekł min. o rozwodzie R. D. i I. F. oraz zasądził od R. D. na rzecz I. F. alimenty w kwocie 700 zł oddalając żądanie w przedmiocie alimentów w pozostałym zakresie. Na skutek wniesionej apelacji w dniu 11 września 2014 Sąd Apelacyjny w Katowicach zmienił zaskarżony wyrok min. w ten sposób, że oddalił żądanie alimentacyjne pozwanej.

/okoliczności bezsporne, a ponadto: wyrok Sądu apelacyjnego w Katowicach z 11/09.2014 r., V ACa 207/14, k. 428, 434-440 w aktach I RC 95/11/

W okresie od stycznia do września 2014 r. R. D. uiszczył na rzecz I. F. kwotę 6.300 zł – po 700 zł miesięcznie.

/okoliczności bezsporne/

Powyższy stan faktyczny zasadniczo posiadał charakter bezsporny, spór dotyczył kwestii prawnych. Celem szczegółowego ustalenia okoliczności, Sąd oparł się na dowodach z wyżej wymienionych orzeczeń, których autentyczność nie była kwestionowana przez żadną ze stron, a nadto którymi Sąd był związany. Sąd pominął ustalenia dotyczące sytuacji zarobkowej i życiowej pozwanej, uznając, że są to okoliczności nieistotne dla wyniku postępowania.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało uwzględnieniu jedynie w części.

Zgodnie z brzmieniem art. 27 ustawy kodeks rodzinny i opiekuńczy, oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczyniać się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Zadośćuczynienie temu obowiązkowi może polegać także, w całości lub w części, na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym. Małżonkowi przysługuje z kolei prawo żądania zabezpieczenia roszczenia wynikającego z powołanego przepisu. Z możliwości tej w toku postępowania rozwodowego skorzystała pozwana I. F., uzyskując na mocy postanowień Sadu Okręgowego w Gliwicach (i postanowienia Sądu Apelacyjnego w Katowicach oddalającego zażalenie) zabezpieczenie w postaci zasądzenia na jej rzecz kwot początkowo w wysokości po 500 zł, następnie po 700 zł miesięcznie. Należy przy tym zauważyć, iż wydane orzeczenia stały się prawomocne a Sąd rozpoznający niniejszą sprawę jest nimi związany. Wynika to z art. 365 § 1 k.p.c, zgodnie z brzmieniem którego orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Oznacza to w szczególności, że Sąd w niniejszej sprawie nie ocenia zasadności obowiązku dostarczania środków utrzymania pozwanej w okresie trwania postępowania rozwodowego albowiem ocena tych okoliczności stanowiła już podstawę do orzeczenia w przedmiocie zabezpieczenia a Sąd związany jest wydanym rozstrzygnięciem. Zbędne było zatem badanie możliwości zarobkowych i sytuacji materialnej pozwanej w okresie postępowania rozwodowego, do czego dążył powód.

Następnie wskazać należy, że spoczywający na powodzie obowiązek ponoszenia kosztów utrzymania pozwanej w toku postępowania, w żadnym czasie spełnienia tego świadczenia (do września 2014 r.) nie wynikał z wyroku rozwodowego Sądu Okręgowego w Gliwicach. Orzeczenie Sądu I instancji z 17 grudnia 2013 r. było nieprawomocne, w tym w przedmiocie alimentów, aż do dnia wydania wyroku z 11 września 2014 r. przez Sąd Apelacyjny w Katowicach. Z kolei wydanie wyroku rozwodowego przez Sąd Okręgowy w Gliwicach nie spowodowało uchylecia postanowienia będącego podstawą prawną obowiązku powoda ponoszenia kosztów utrzymania pozwanej, a to postanowienia wydanego w trybie zabezpieczenia.

Istotą sporu było zatem znaczenie wyroku rozwodowego, w którym oddalono roszczenie pozwanej o zasądzenie alimentów, dla obowiązku ponoszenia kosztów utrzymania pozwanej przez powoda w okresie poprzedzającym wydanie wyroku przez Sąd Apelacyjny w Katowicach z 11 września 2014 r. Powód twierdził, iż orzeczenie to spowodowało, że jego świadczenia na rzecz pozwanej stały się nienależne. Poglądu tego - w zakresie dotyczącym świadczeń za okres do 11 września 2014 r. - nie podzielił Sąd orzekający. Zabezpieczenie roszczenia pozwanej poprzez dostarczenie środków utrzymania posiada charakter samoistny i niezależny względem orzeczenia alimentacyjnego zawartego w wyroku rozwodowym. Należy zauważyć, iż celem orzeczenia w oparciu o art. 27 k.r.o. jest umożliwienie funkcjonowania członkom rodziny założonej przez małżonków. Podobne warunki funkcjonowania członków rodziny są konsekwencją decyzji o jej złożeniu. W przypadku, gdy warunki te są zachwiane, małżonek ma prawo domagać się zapewnienia środków utrzymania w okresie trwania związku małżeńskiego. Jednocześnie uprawnienie to wygasa z chwilą prawomocnego orzeczenia o rozwodzie. Wówczas przepisy prawa określają sytuację, kiedy małżonkowi – od tego momentu byłemu małżonkowi – przysługuje prawo do alimentów od drugiego z nich. Roszczenie to jest niezależne od tego czy wcześniej był małżonek korzystał z prawa do zapewnienia środków utrzymania w

okresie trwania związku małżeńskiego, a z kolei pozytywne orzeczenie o zabezpieczeniu takiego roszczenia małżonka pozostaje bez wpływu na orzeczenie w przedmiocie alimentów. Wynika z tego, że każde z roszczeń posiada charakter samodzielny i dotyczy różnych okresów (czas trwania związku małżeńskiego lub okres po rozwiązaniu związku małżeńskiego).

Sytuacja analogiczna do będącej przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie, stanowiła przedmiot rozważań Sądu Najwyższego w sprawie o sygn. III CZP 59/10, uchwała z 20 października 2010 r. W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy wskazał na wyraźne rozróżnienie pomiędzy istniejącym między małżonkami w czasie trwania małżeństwa roszczeniem o zaspokojenie potrzeb rodziny i roszczeniem o alimenty. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że określony w art. 58 k.r.o. przedmiot orzekania przez sąd w wyroku rozwodowym nie obejmuje roszczenia o dostarczanie rodzinie środków utrzymania i - mającego podstawę w art. 27 k.r.o. - roszczenia o alimenty między małżonkami na czas procesu, szeroko bowiem rozumiany obowiązek alimentacyjny oparty na tej podstawie prawnej wygasa na skutek ustania małżeństwa. Nie można więc uznać, że podstawa świadczonych na rzecz współmałżonka przez czas trwania procesu alimentów, mająca źródło w postanowieniu o udzieleniu ich zabezpieczenia w sprawie o rozwód, odpada w następstwie oddalenia roszczenia tego małżonka o alimenty określone w art. 60 k.r.o. Ostatecznie Sąd Najwyższy stwierdził, że wykładnia przepisów o zabezpieczeniu w odniesieniu do postępowania w sprawach o rozwód powinna uwzględniać, w stopniu niezbędnym dla zachowania jego celów i zasad, odrębność tego postępowania, wyrażającą się w zakresie zabezpieczenia kosztów utrzymania rodziny, w szczególnym charakterze postanowienia o jego udzieleniu jako postanowienia merytorycznego, rozstrzygającego ostatecznie na czas procesu o objętym nim przedmiocie. Postanowienie to odrywa się od kończącego sprawę o rozwód wyroku i nie podlega w nim weryfikacji, a jego kontrola odbywa się w ramach postępowania zabezpieczającego. Sąd orzekający pogląd ten w całości podziela.

Instytucja bezpodstawnego wzbogacenia została uregulowana w art. 405 i kolejnych kodeksu cywilnego. Zgodnie z brzmieniem art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Bezpodstawne wzbogacenie jest zdarzeniem prawnym, w wyniku którego bez podstawy prawnej powstaje nowa sytuacja, polegająca na wzroście majątku po stronie podmiotu wzbogaconego, kosztem jednoczesnego pogorszenia sytuacji majątkowej osoby zubożonej. Zarówno zubożenie, jak i wzbogacenie wywołane są tą samą przyczyną. Przesłanką zaistnienia takiej sytuacji jest "bezpodstawność", czyli brak dostatecznej causae, jako najszerzej rozumianej podstawy prawnej lub społecznej wzbogacenia. Bezpodstawne wzbogacenie oznacza zatem wzbogacenie z pominięciem jakiegokolwiek podstawy prawnej, tj. gdy przesunięcie majątkowe pomiędzy wzbogaconym a zubożonym nie miało oparcia w określonej czynności prawnej, przepisie ustawy czy też orzeczeniu Sądu lub decyzji administracyjnej właściwego organu. Szczególną postacią bezpodstawnego wzbogacenia jest świadczenie nienależne, o którym mowa w art. 410 k.c. Artykuł ten przewiduje, że przepisy dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Mając na uwadze, że uiszczone przez powoda świadczenia wynikały z prawomocnego orzeczenia w przedmiocie zabezpieczenia pozwanej kosztów utrzymania, a podstawa ta nie odpadła na skutek wydania nieprawomocnego wyroku rozwodowego przez Sąd Okręgowy w Gliwicach, to uiszczone tytułem tego kwoty za okres do daty ustania związku małżeńskiego nie mogły zostać uznane za świadczenie nienależne. Do dnia 11 września 2014 r. istniała bowiem podstawa prawna świadczenia i podstawa to odpadła dopiero ze wskazaną datą a nie – jak argumentował powód – w styczniu 2014 r. Również w powołanym powyżej orzeczeniu Sądu Najwyższego, Sąd ten wskazał, iż świadczenie uiszczone na podstawie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia zobowiązującego dołożenia na rzecz małżonka kosztów utrzymania rodziny nie podlega zwrotowi jako świadczenie nienależne (art. 410 k.c.) w razie prawomocnego oddalenia w wyroku rozwodowym jego żądania zasądzenia alimentów na podstawie art. 60 k.r.o.

Wobec powyższego Sąd uznał roszczenie powoda za zasadne jedynie w części, a to za okres 12 – 30 września 2014 r. Dostarczenie środków utrzymania w okresach miesięcznych służy zagwarantowaniu środków na ten cel na cały

okres, którego dotyczy. Obowiązek w tym zakresie spoczywał na powodzie przez 11 dni miesiąca września 2014 r. i bez znaczenia pozostaje okoliczność, że świadczenie stawało się wymagalne z dniem 10 każdego miesiąca. Nie oznacza to, że wobec jego uiszczenia do tej daty, świadczenie było należne również na czas kiedy strony nie pozostawały już w związku małżeńskim. Z tych względów Sąd uznał, że powodowi przysługuje zwrot kwoty 443,33 zł jako świadczenia nienależnego a dotyczącego 19 dni września 2014 r. (19 x 23,34 zł jako stawki dziennej – 700 zł/30 dni).

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku, zasądzając kwotę 443,33 zł od pozwanej na rzecz powoda, określając termin płatności zgodnie z żądaniem powoda, a to 30 kwietnia 2015 r. (miesiąc od wydania orzeczenia) i z zastrzeżeniem odsetek w przypadku opóźnienia płatności. W pozostałym zakresie, uznając roszczenie za bezzasadne, oddalono powództwo w pkt 2 sentencji wyroku.

Zastrzeżenie prawa do odsetek znajduje swoją podstawę prawną w treści art. 481 k.c.

Punkt 3 sentencji wyroku znajduje swoją podstawę prawną w art. 100 zd. 1 k.p.c. zgodnie z którym „w razie częściowego tylko uwzględniani żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone”. Powód domagał się zasądzenia kwoty 6.300 zł. Żądanie uwzględnione zostało co do kwoty 443,33 zł a zatem w 7 %, co też uzasadnia obciążenie powoda w 93% kosztami postępowania a pozwanej w 7%. Koszty te wyniosły 1.532 zł. Na kwotę tę złożyło się 315 zł tytułem opłaty od pozwu uiszczonej przez powoda oraz poniesione przez pozwaną: 17 zł tytułem opłaty skarbowej od złożenia dokumentu pełnomocnictwa i 1.200 zł tytułem wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika (stawka wynikająca z § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu). Pozwana zobowiązana była zatem do poniesienia tych kosztów w kwocie 107,24 zł a wobec ich poniesienia w kwocie 1.217 zł, różnicę – 1.109,76 zł Sąd zasądził na jej rzecz od powoda.

SSR Kamilla Gos-Górska

ZARZĄDZENIE

1. odpis wyroku z uzasadnieniem i pouczeniem o apelacji doręczyć powodowi

SSR Kamilla Gos-Górska